

ՆԱՆՈՒՆ ՆԱՅԱՍԱԿՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՆԱՅԱՍԱԿՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ Ը

ՆՏ ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ՊԱՇՏՊԱՆԻ ԴԻՄՈՒՄԻ ՆԻՄԱՆ ՎՐԱ՝ «ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԵՆՍԱԹՈՇԱԿՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ» ՆՏ ՕՐԵՆՔԻ 35-ՐԴ ՆՈՂՎԱԾԻ 6-ՐԴ ՄԱՍԻ 1-ԻՆ ՊԱՐԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ 9-ՐԴ ՄԱՍԻ 1-ԻՆ ՊԱՐԲԵՐՈՒԹՅԱՆ, 41-ՐԴ ՆՈՂՎԱԾԻ 2-ՐԴ ՄԱՍԻ 3-ՐԴ ԿԵՏԻ՝ ՆԱՅԱՍԱԿՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՆԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱՐՅԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ

Քաղ. Երևան

2 հոկտեմբերի 2012թ.

Նայասարանի Նանրապետության սահմանադրական դափարանը՝ կազմով. Գ. Նարությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ֆ. Թոխյանի (զեկուցող), Մ. Թոփուզյանի, Ա. Խաչատրյանի, Վ. Նովիաննիսյանի, Ն. Նազարյանի, Ա. Պեպրոսյանի,

մասնակցությամբ՝

դիմողի ներկայացուցիչ՝ ՆՏ մարդու իրավունքների պաշտպանի աշխատակազմի աշխատակից Ա. Վարդեանյանի,

գործով որպես պարասխանող կողմ ներգրավված՝ ՆՏ Ազգային ժողովի պաշտոնական ներկայացուցիչ՝ ՆՏ Ազգային ժողովի աշխատակազմի իրավաբանական վարչության իրավական փորձաքննության բաժնի առաջարար մասնագետ Ն. Սարգսյանի,

ՆՏ սահմանադրական դափարանի 11.05.2012թ. ՍԴԱՈ-29 որոշման հիման վրա սահմանադրական դափարանի նիստին հրավիրված ՆՏ կառավարության ներկայացուցիչ՝ ՆՏ աշխատանքի եւ սոցիալական հարցերի նախարար Ա. Ասատրյանի,

համաձայն Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետի, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 8-րդ կետի, «Սահմանադրական դափարանի մասին» ՆՏ օրենքի 25, 38 եւ 68-րդ հոդվածների,

դռնբաց նիստում բանավոր ընթացակարգով քննեց «ՆՏ մարդու իրավունքների պաշտպանի դիմումի հիման վրա՝ «Պեպական կենսաթոշակների մասին» ՆՏ օրենքի 35-րդ հոդվածի 6-րդ մասի 1-ին պարբերության եւ 9-րդ մասի 1-ին պարբերության, 41-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 3-րդ կետի՝ Նայաստանի Նանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթը ՆՏ մարդու իրավունքների պաշտպանի՝ 24.02.2012թ. ՆՏ սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումն է:

Լսելով գործով գեկուցողի հաղորդումը, դիմող եւ պատասխանող կողմերի ներկայացուցիչների բացատրությունները, ՆՏ կառավարության ներկայացուցչի պարզաբանումները, հետազոտելով «Պեպական կենսաթոշակների մասին» ՆՏ օրենքը, դիմումի առարկային վերաբերող միջազգային իրավական փաստաթղթերը եւ գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Նայաստանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց**.

1. «Պեպական կենսաթոշակների մասին» ՆՏ օրենքն ընդունվել է ՆՏ Ազգային ժողովի կողմից՝ 2010 թվականի դեկտեմբերի 22-ին, Նայաստանի Նանրապետության Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 2010 թվականի դեկտեմբերի 30-ին եւ ուժի մեջ է մտել 2011 թվականի հունվարի 1-ից:

ՆՏ մարդու իրավունքների պաշտպանի դիմումը սահմանադրական դատարանում մուտքագրվելուց հետո՝ մինչեւ սույն գործով դատաքննությունն սկսվելը, օրենքի վիճարկվող 35-րդ հոդվածի 9-րդ մասի 1-ին պարբերության դրույթները ենթարկվել են փոփոխության 19.03.2012թ. ՆՕ-100-Ն ՆՏ օրենքով: Նաշվի առնելով վերոգրյալը՝ սույն գործով օրենքի 35-րդ հոդվածի 9-րդ մասի 1-ին պարբերության դրույթները քննության են առնվում նկատի ունենալով նաեւ այդ փոփոխությունները:

«Պեպական կենսաթոշակների մասին» ՆՏ օրենքի՝ «Կենսաթոշակ վճարելը» վերառությամբ 35-րդ հոդվածի 6-րդ մասի 1-ին պարբերությունը սահմանում է. «Կենսաթոշակը անկանխիկ եղանակով սրացող կենսաթոշակառուն պարտավոր է փարեկան առնվազն մեկ անգամ պարտաճ կարգով բանկին ներկայացնել իր ողջ լինելու մասին Նայաստանի Նանրապետությունում գործունեություն իրականացնող նոտարի հաստատված փաստաթուղթը կամ ներկայանալ բանկ եւ հայտարարություն փալ իր ողջ լինելու մասին»:

Նույն հոդվածի 9-րդ մասի 1-ին պարբերությունը սահմանում է. «Կենսաթոշակը վճարվում է նաեւ Նայաստանի Նանրապետությունում գործունեություն իրականաց-

նող նոտարի վավերացրած լիազորագիրը կենսաթոշակ նշանակող սպորաբաժանում ներկայացնելու դեպքում»:

19.03.2012թ. ՆՕ-100-Ն ՆՏ օրենքով օրենքի վիճարկվող 35-րդ հոդվածի 9-րդ մասի 1-ին պարբերությունում կատարված փոփոխության արդյունքում վերջինս սահմանում է հետեւյալ իրավակարգավորումը. «Կենսաթոշակը նաեւ վճարվում է կենսաթոշակառուի (անչափահաս կամ խնամակալության փակ գտնվող կենսաթոշակառուի դեպքում նրա օրինական ներկայացուցչի՝ ծնողի, որդեգրողի կամ խնամակալի) կողմից Նայաստանի Նանրապետությունում փրված եւ Նայաստանի Նանրապետությունում գործունեություն իրականացնող նոտարի վավերացրած լիազորագրով, եթե այդ մասին գրավոր դիմումը եւ լիազորագիրը ներկայացվում են կենսաթոշակ նշանակող սպորաբաժանում: Վերալիազորման կարգով փրված լիազորագրով կենսաթոշակ չի վճարվում»:

Օրենքի՝ սույն գործով վիճարկվող «Կենսաթոշակ սպանալու իրավունքը դադարեցնելը եւ վերականգնելը, կենսաթոշակ վճարելը դադարեցնելը եւ վերսկսելը» վերաառությամբ 41-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 3-րդ կետը սահմանում է, որ կենսաթոշակ վճարելը դադարեցվում է «...սույն օրենքի 35-րդ հոդվածի 6-րդ մասով սահմանված կարգով փաստաթուղթ չներկայացնելու կամ հայտարարություն չգրալու դեպքում»:

2. Դիմողը վկայակոչելով կենսաթոշակային ապահովության բնագավառում խտրականության արգելման վերաբերյալ սահմանադրական դատարանի ՍԴՈ-731 որոշմամբ արտահայտված իրավական դիրքորոշումները՝ գտնում է, որ վեճի առարկա նորմերը հակասում են ՆՏ Սահմանադրության 6, 14.1, 37 եւ 43-րդ հոդվածներին: Ըստ դիմողի՝ օրենքի 35-րդ հոդվածի 6 եւ 9-րդ մասերի 1-ին պարբերություններով կենսաթոշակի իրավունքի իրականացման համար նախատեսված պահանջները ՆՏ փարածքից դուրս բնակվող (գտնվող) քաղաքացիների առնչությամբ հանգեցնում են ՆՏ Սահմանադրության 37-րդ հոդվածով երաշխավորված՝ անձի սոցիալական ապահովության իրավունքի այնպիսի սահմանափակմանը, որը ոչ միայն անհամաչափ է Սահմանադրության 43-րդ հոդվածի փեսանկյունից, այլ նաեւ չունի օբյեկտիվ եւ ողջամիտ հիմնավորում եւ հանգեցնում է միայն բնակության (գտնվելու) վայրով պայմանավորված փարբերակմանը միեւնույն կարգավիճակն ունեցող անձանց (կենսաթոշակառուների) միջեւ:

Դիմողը գտնում է նաեւ, որ ՆՏ փարածքում բնակվող եւ ՆՏ փարածքից դուրս բնակվող (գտնվող) կենսաթոշակառուների միջեւ միայն բնակության (գտնվելու) վայ-

րով պայմանավորված փարբերակման նախադրեումը՝ կենսաթոշակը փաստացի սրանալու հնարավորության փաստանկյունից, համահունչ չէ ՆՏ Սահմանադրության 14.1-րդ հոդվածով ամրագրված՝ օրենքի առջև բոլորի հավասարության սկզբունքին եւ դրան համապատասխան՝ ՆՏ սահմանադրական դատարանի կողմից ձեւավորված իրավական դիրքորոշումներին: Օրենքի 35-րդ հոդվածի 6 եւ 9-րդ մասերի 1-ին պարբերությունների եւ ՆՏ Սահմանադրության 43-րդ հոդվածի միջև ենթադրյալ հակասությունը դիմողը հիմնավորում է նաև նրանով, որ օրենքով նախատեսված պահանջների առաջադրմամբ պայմանավորված՝ կենսաթոշակի իրավունքի վիճարկվող սահմանափակումն ակնհայտորեն չի համապատասխանում դրանով հետապնդվող՝ կենսաթոշակ ստացող քաղաքացու ողջ լինելու փաստի հաստատման նպատակին: Ընդ որում, վերոնշյալ փաստանկյունից իր փաստարկները հիմնավորելու համար դիմողը վկայակոչում է, մասնավորապես, ՄԱԿ-ի Տնտեսական, սոցիալական եւ մշակութային իրավունքների մասին միջազգային դաշնագրի 4-րդ հոդվածը եւ մի շարք այլ միջազգային իրավական ակտեր:

Օրենքի 41-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 3-րդ կետի ենթադրյալ հակասահմանադրականությունը դիմողը հիմնավորում է օրենքի 35-րդ հոդվածի 6 եւ 9-րդ մասերի 1-ին պարբերությունների առնչությամբ իր հիմնավորումների համադրությամբ՝ հաշվի առնելով օրենքի 41-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 3-րդ կետի փոխկապակցվածության հանգամանքն օրենքի 35-րդ հոդվածի 6 եւ 9-րդ մասերի 1-ին պարբերությունների դրույթների հետ:

Միաժամանակ, անդրադառնալով իրավակիրառական պրակտիկային, վկայակոչելով փաստաթղթերի փոխադարձ ճանաչման վերաբերյալ առկա մի շարք միջազգային պայմանագրեր, որոնց անդամակցում է Նայասպանի Նանրապետությունը, եւ, որպես ապացույց, հղում կատարելով ՆՏ աշխարհաքաղաքական և սոցիալական հարցերի նախարարի թիվ ԱԳԳ/ՄՍ-1-1/1013-12 գրությանը, դիմողն արձանագրում է, որ օրենքի վիճարկվող դրույթները կիրառվում են ՆՏ Սահմանադրության 6-րդ հոդվածի պահանջներին հակասող մեկնաբանությամբ:

Դիմողը կատարեց նաև այն եզրահանգումը, որ խնդիրն առավելապես վերաբերում է ոչ թե օրենքի նորմերի բովանդակությանը, այլ դրանց ոչ ճիշդ կիրառմանը:

3. Պատասխանող կողմը՝ առարկելով դիմողի փաստարկների դեմ, գտնում է, որ վեճի առարկա իրավադրույթները համապատասխանում են ՆՏ Սահմանադրությանը:

Նախապես ներկայացրած գրավոր բացատրություններում պարասխանողը պնդում էր, որ Նայասփանի Նանրապետության փարածքից դուրս վեց ամսից ավելի ժամկետով բնակության մեկնող կամ վեց ամսից ավելի ժամկետով բնակվող Նայասփանի Նանրապետության քաղաքացին, դուրս գալով հաշվառումից, **կորցնում է կենսաթոշակ սպանալու իրավունքը**, բացառությամբ՝ Նայասփանի Նանրապետության հետ կենսաթոշակային ապահովության բնագավառում միջպետական համաձայնագիր կնքած պետություններ մշտական բնակության մեկնող (մեկնած) անձանց: Նրանց, ինչպես նաև օտարերկրյա քաղաքացիների եւ քաղաքացիություն չունեցող անձանց կենսաթոշակ սպանալու իրավունքը **կրկին կարող է ձեռք բերվել** «Պետական կենսաթոշակների մասին» ՏՏ օրենքի 41-րդ հոդվածի 3.2-րդ մասի ուժով, եթե վերջիններս ՏՏ բնակության վայրի հասցեում հաշվառման են կանգնում:

Ըստ պարասխանողի գրավոր բացատրության՝ բարձրացված խնդիրը **հարկ է քննարկել միայն մինչև վեց ամիս ժամկետով Նայասփանի Նանրապետությունից մեկնած կենսաթոշակառուների մասով**: Վերջիններիս առնչությամբ պարասխանողը կարծում է, որ նման դեպքերում պետք է կիրառվի ՏՏ Սահմանադրության 6-րդ հոդվածը: Պարասխանողը նաև կարծում է, որ իրավակիրառ պրակտիկայում կարող են խնդիրներ առաջանալ, եթե համապարասխան լիազոր մարմինը փխնիկապես հնարավորություն չունենա վերահսկելու կենսաթոշակ սպանալու իրավունք ունեցող անձանց մուտքը եւ ելքը Նայասփանի Նանրապետություն:

Բանավոր բացատրությունների ժամանակ պարասխանողը նշեց, որ «Այսօր սոցիալական ապահովության ոլորտում մեր պետության քաղաքականությունը կառուցվում է այն սկզբունքի վրա, որի համաձայն՝ կա կենսաթոշակառու՝ կա վճարում, չկա կենսաթոշակառու՝ չկա վճարում: Նշված սկզբունքը արտացոլվել է նաև «Պետական կենսաթոշակների մասին» ՏՏ օրենքում»: Գործնականում պարասխանողը շարունակում է պնդել հիմնահարցի վերաբերյալ իր վերոշարադրյալ դիրքորոշումը:

Պարասխանողը նաև գտնում է, որ «Նաշվի առնելով մեր պետության ֆինանսական հնարավորությունները՝ օրենսդիրը ՏՏ-ից դուրս գտնվող մեր քաղաքացիների կենսաթոշակ սպանալու իրավունքի իրականացման համար սահմանել է լրացուցիչ պայմաններ, որոնք ...դժվարացնում են այդ իրավունքի իրականացումը, սակայն, որպես այդպիսին, ուղղված չեն կենսաթոշակի իրավունքի սահմանափակմանը»:

Օրենքի վիճարկվող դրույթների եւ Սահմանադրության 14.1-րդ հոդվածի միջև՝ դիմողի պնդմամբ հակասության առնչությամբ պարասխանողը «խտրականություն» հասկացության մեկնաբանության հիման վրա գտնում է, որ օրենքի վիճարկվող

դրույթները չեն հակասում Սահմանադրության 14.1-րդ հոդվածին, քանի որ դրանցում ակնհայտորեն բացակայում է կենսաթոշակառուների նկատմամբ որեւէ խտրականության դրսևորում՝ կախված սեռից, ռասայից, մաշկի գույնից, էթնիկական կամ սոցիալական ծագումից, գենետիկական հատկանիշներից, լեզվից, կրոնից, աշխարհայացքից, քաղաքական կամ այլ հայացքներից, ազգային փոքրամասնությանը պատկանելությունից, գույքային վիճակից, ծնունդից, հաշմանդամությունից, փարիքից կամ անձնական կամ սոցիալական բնույթի այլ հանգամանքներից:

Օրենքի վիճարկվող դրույթների եւ Սահմանադրության 37-րդ հոդվածի միջև՝ դիմողի պնդմամբ հակասության առնչությամբ պարասխանողն օրենքի առանձին հոդվածների վերլուծության հիման վրա գտնում է, որ օրենքի 35-րդ հոդվածի 6-րդ մասով սահմանված փաստաթղթերը, այն է՝ իր ողջ լինելու մասին Նայասրանի Նանրապետությունում գործունեություն իրականացնող նոտարի հաստատված փաստաթուղթը կամ իր ողջ լինելու մասին հայտարարությունը, բանկ չներկայացնելը ոչ թե սահմանափակում կամ դադարեցնում է անձի՝ անկանխիկ եղանակով կենսաթոշակ ստանալու իրավունքը, այլ դադարեցնում է կենսաթոշակի վճարումը, որը վերսկսվում է, ինչպես նաեւ վճարվում են չվճարված կենսաթոշակի գումարները՝ վերը նշված փաստաթղթերը բանկ ներկայացնելուց հետո:

Անդրադառնալով օրենքի 35-րդ հոդվածի 9-րդ մասով սահմանված փաստաթղթին՝ լիազորագրին, պարասխանողը գտնում է, որ լիազորագրի ձեւին ներկայացված պահանջները նպարակ ունեն ապահովելու հուսալիություն կենսաթոշակային հարաբերություններում եւ կարելու նշանակություն ունեն կենսաթոշակային իրավունքի իրականացման համար: Այս կապակցությամբ պարասխանողը գտնում է նաեւ, որ լիազորագրի ձեւին ներկայացվող պահանջները չպահպանելն ամենեւին չի գրկում անձին կենսաթոշակ ստանալու իրավունքից, այլ ժամանակավորապես դադարեցնում է կենսաթոշակ ստանալու իրավունքը, որը կան վերականգնվում է, ի թիվս այլնի, լիազորագիրը ներկայացնելուց հետո, կամ նշանակվում է կենսաթոշակ:

4. Նաշվի առնելով, որ պարասխանողի բացատրություններում եւ ՏՏ կառավարության ներկայացուցչի պարզաբանումներում ԿԵՂ գրած առանձին փաստարկներ կարող են էական ազդեցություն ունենալ դիմողի կողմից բարձրացված սահմանադրաիրավական վեճի բովանդակության վրա, սահմանադրական դատարանը նախ անհրաժեշտ է համարում անդրադառնալ այն պնդմանը, համաձայն որի՝ վեճի առարկա օրենքի խնդիրն առաջին հերթին Նայասրանում բնակվողների

սոցիալական ապահովության հարցի լուծումն է, եւ այն, որ Հայաստանի Հանրապետության փարաժքից դուրս վեց ամսից ավելի ժամկետով բնակության մեկնող կամ վեց ամսից ավելի ժամկետով բնակվող Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացին կորցնում է կենսաթոշակ ստանալու իրավունքը՝ բացառությամբ Հայաստանի Հանրապետության հետ կենսաթոշակային ապահովության բնագավառում միջպետական համաձայնագիր կնքած պետություններ մշտական բնակության մեկնող (մեկնած) անձանց:

«Պետական կենսաթոշակների մասին» ՏՏ օրենքի 7-րդ հոդվածի, 33-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին պարբերության, 7-րդ մասի 2-րդ կետի, 41-րդ հոդվածի 5-րդ մասի վերլուծությունից բխում է, որ Հայաստանի Հանրապետության բնակչության պետական ռեզիստրում առկա՝ Հայաստանի Հանրապետությունում կենսաթոշակի իրավունք ունեցող անձի հաշվառման հասցեի մասին տվյալների վրա հիմնված՝ Հայաստանի Հանրապետության բնակության վայրի հաշվառումով է պայմանավորված Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացու, Հայաստանի Հանրապետության երկքաղաքացու, օտարերկրյա քաղաքացու կամ քաղաքացիություն չունեցող անձի **կենսաթոշակի իրավունքը, կենսաթոշակ ստանալու իրավունքը, կենսաթոշակ ստանալու իրավունքի վերականգնումը եւ կենսաթոշակի վճարման վերսկսումը:**

Ինչ վերաբերում է **կենսաթոշակ նշանակելուց հետո** կենսաթոշակ ստանալու իրավունքի դադարեցմանը, ապա «Պետական կենսաթոշակների մասին» ՏՏ օրենքի համապատասխան դրույթների, մասնավորապես, «Կենսաթոշակի իրավունքը եւ կենսաթոշակ ստանալու իրավունքը» վերառությամբ 7-րդ հոդվածի, «Կենսաթոշակ ստանալու իրավունքը դադարեցնելը եւ վերականգնելը, կենսաթոշակ վճարելը դադարեցնելը եւ վերսկսելը» վերառությամբ 41-րդ հոդվածի համադրված վերլուծությունը վկայում է, որ օրենսդիրը կենսաթոշակ ստանալու իրավունքի կորուստը Հայաստանի Հանրապետությունում բնակությունը դադարեցնելու եւ այլ երկրում բնակություն հաստատելու կամ Հայաստանի Հանրապետության բնակության վայրի հաշվառումից դուրս գալու փաստով պայմանավորում է միայն համապատասխանաբար՝ օտարերկրյա քաղաքացիների, քաղաքացիություն չունեցող անձանց եւ երկքաղաքացիների պարագայում: Մինչդեռ ՏՏ քաղաքացիների պարագայում կենսաթոշակ ստանալու իրավունքի կորուստը պայմանավորված է, ի թիվս այլնի, **ՏՏ քաղաքացիության դադարեցման փաստով** (օրենքի 41-րդ հոդվածի 1-ին մասի 7-րդ կետ), եւ օրենքի 41-րդ հոդվածը ՏՏ քաղաքացիների առնչությամբ չի նախատեսում կենսաթոշակ ստանալու իրավունքը դադարեցնելու այնպիսի հիմք, ինչպիսին է Հայաստանի Հանրա-

պետության բնակության վայրի հաշվառումից դուրս գալու հանգամանքը՝ **անկախ նրանից, թե՛ ՆՏ քաղաքացին մինչև վեց ամիս, թե՛ վեց ամսից ավելի ժամկետով է մեկնել փոխալ օտարերկրյա պետություն, ինչպես նաև անկախ այն հանգամանքից, թե՛ փոխալ օտարերկրյա պետությունը Նայասփանի Նանրապետության հետ կենսաթոշակային ապահովության բնագավառում միջպետական համաձայնագիր կնքած պետություն է, թե՛ ոչ:**

Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ գործնականում չեն բացառվում այնպիսի իրավիճակներ, երբ ՆՏ քաղաքացին օտարերկրյա պետությունում անձնական շարժառիթների (օր.՝ երկարապետ բուժման եւ այլն) կապակցությամբ վեց ամսից ավելի ժամկետով բնակվի փոխալ պետությունում: Այս առումով ՆՏ օրենսդրության, մասնավորապես՝ նաև «Բնակչության պետական ռեգիստրի մասին» ՆՏ օրենքի վերլուծության հիման վրա սահմանադրական դատարանն արձանագրում է նաև, որ նշված դեպքն ինքնաբերաբար չի առաջացնում փոխալ քաղաքացու՝ Նայասփանի Նանրապետության բնակության վայրում հաշվառման դադարեցում կամ կենսաթոշակի գործը փոխալ պետություն ուղարկելու պարավորություն:

Նիմք ընդունելով վերոգրյալը՝ սահմանադրական դատարանը հիմնավոր եւ իրավաչափ չի համարում օրենքի դրույթների այնպիսի մեկնաբանությունը, համաձայն որի՝ Նայասփանի Նանրապետության փարածքից դուրս վեց ամսից ավելի ժամկետով բնակվող Նայասփանի Նանրապետության քաղաքացին կորցնում է կենսաթոշակ ստանալու իրավունքը:

5. Սույն գործում բարձրացված սահմանադրաիրավական վեճի շրջանակներում սահմանադրական դատարանն անհրաժեշտ է համարում նաև պարզել.

- սահմանադրաիրավական բովանդակության առումով իրավաչափ է, արդյոք, «Պետական կենսաթոշակների մասին» ՆՏ օրենքի 35-րդ հոդվածի 6-րդ մասով նախատեսված՝ փաստաթղթերը ներկայացնելու պահանջը՝ որպես կենսաթոշակ վճարելու նախապայման,

- խնդրո առարկա իրավահարաբերությունների նկատմամբ «լիազորագիր» ինստիտուտի վերաբերյալ ՆՏ օրենսդրության մեջ առկա նորմերի կիրառելիության շրջանակը,

- խնդրո առարկա իրավահարաբերությունների նկատմամբ համապարասխան ՆՏ միջազգային պայմանագրերում ամրագրված նորմերի կիրառելիության շրջանակը:

«Պեղական կենսաթոշակների մասին» ՆՏ օրենքի 35-րդ հոդվածի 6-րդ մասով նախատեսված՝ փաստաթղթերը ներկայացնելու պահանջի իրավաչափությունը գնահատելու համար սահմանադրական դատարանը, նախելառաջ, հարկ է համարում պարզել նշված փաստաթղթերը ներկայացնելու պարտականության վերաբերյալ նորմատիվ դրույթներով հեղափոխվող նպատակը:

Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ կենսաթոշակն անկանխիկ եղանակով սրանալու համար օրենքի 35-րդ հոդվածի 6-րդ մասով նախատեսված փաստաթղթերը, այն է՝ իր ողջ լինելու մասին Նայաստանի Նանրապետությունում գործունեություն իրականացնող նոտարի հաստատած փաստաթուղթը բանկ ներկայացնելու կամ բանկում իր ողջ լինելու մասին հայտարարություն փախու պարտականության սահմանմամբ օրենսդիրն իրավաչափ նպատակ է հեղափոխել կանխելու մահացած կենսաթոշակառուին կենսաթոշակ վճարելու դեպքերը եւ արդյունավետ օգտագործելու բյուջեփայլին միջոցները:

Այլ խնդիր է նշված նպատակի սահմանման նպատակահարմարությունը՝ հաշվի առնելով եւ չբացառելով այն հանգամանքները, որ վերը նշված փաստաթղթերը բանկին ներկայացնելուց հետո մեկ փարվա ընթացքում քաղաքացին կարող է մահանալ, կամ վերը նշված փաստաթղթերը բանկին ներկայացնելուց հետո մեկ փարվա ընթացքում քաղաքացին մինչեւ իր մահը այդ օրենքի 35-րդ հոդվածի 9-րդ մասի ուժով լիազորագիր է փվել մեկ այլ անձի: Բացի դրանից, «Պեղական կենսաթոշակների մասին» ՆՏ օրենքի 35-րդ հոդվածի 6-րդ մասի 3-րդ պարբերության համաձայն՝ կենսաթոշակառուի մահվան ամսվան հաջորդող ամիսների համար վճարված կենսաթոշակի գումարը ենթակա է վերադարձման Նայաստանի Նանրապետության պետական բյուջե: Այս կապակցությամբ սահմանադրական դատարանը, հաշվի առնելով նաեւ պետության հայեցողությունը՝ սահմանելու կենսաթոշակի ձեւերը, դրանց նշանակման կարգը եւ պայմանները, արձանագրում է, որ, այդուհանդերձ, օրենքի 35-րդ հոդվածի 6-րդ մասով նախատեսված փաստաթղթերը ներկայացնելու պարտականության սահմանումն ինքնին չի առաջացնում սահմանադրականության խնդիր:

6. Անդրադառնալով խնդրո առարկա իրավակարգավորումների շրջանակներում «լիազորագիր» ինստիտուտի վերաբերյալ ՆՏ օրենսդրության մեջ առկա նորմերի կիրառելիության խնդրին՝ սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ ՆՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 321-րդ հոդվածի 3-րդ մասն առանձնացնում է այն

սուբյեկտներին, որոնց կողմից փրված լիազորագրերը հավասարեցված են նույնի կողմից հաստատվող լիազորագրերին: Ավելին, նույն հոդվածի 4-րդ մասը հատուկ իրավակարգավորում է նախատեսում որոշակի դեպքերի, այդ թվում՝ կենսաթոշակ սրանալու լիազորագրի վերաբերյալ: Նամաձայն այդ նորմի՝ կենսաթոշակ սրանալու լիազորագիրը կարող է հաստատել նաև այն կազմակերպությունը, որտեղ կենսաթոշակառուն աշխատում է, նրա բնակության վայրի տեղական ինքնակառավարման մարմինը եւ այն սրացիոնար բուժական հաստատության փնտրիչությունը, որտեղ նա գտնվում է բուժման մեջ:

Ինչ վերաբերում է ՆՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 321-րդ հոդվածի 3-րդ մասով նախատեսված սուբյեկտների կողմից հաստատվող լիազորագրերին, ապա «Պեղական կենսաթոշակների մասին» ՆՏ օրենքի 35-րդ հոդվածի 9-րդ մասը հատուկ իրավակարգավորում է ամրագրում միայն քրեակարարողական հիմնարկի եւ հոգեբուժական հաստատության ղեկավարի վավերացրած լիազորագրի առնչությամբ՝ վերջինս հավասարեցնելով նույնի հաստատված լիազորագրին: Այս կապակցությամբ սահմանադրական դատարանը, հիմք ընդունելով «Իրավական ակտերի մասին» ՆՏ օրենքի 9-րդ հոդվածի 6-րդ մասը, որը սահմանում է, որ «Օրենսգրքի կարգավորման իրավահարաբերությունների ոլորտում Նայասարանի Նանրապետության մյուս բոլոր օրենքները պետք է համապատասխանեն օրենսգրքերին», ինչպես նաև ՆՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 1-ին հոդվածի 1-ին մասի պահանջը, համաձայն որի՝ «Այլ օրենքներում պարունակվող քաղաքացիական իրավունքի նորմերը պետք է համապատասխանեն սույն օրենսգրքին», գտնում է, որ **«Պեղական կենսաթոշակների մասին» ՆՏ օրենքը կիրառելիս իրավակիրառական պրակտիկայում պետք է հիմք ընդունվի նաև ՆՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 321-րդ հոդվածի 3-րդ եւ 4-րդ մասերում նշված սուբյեկտների կողմից հաստատված լիազորագրերը:**

7. Նարցին անհրաժեշտ է անդրադառնալ նաև խնդրո առարկա իրավահարաբերությունների նկատմամբ համապատասխան ՆՏ միջազգային պայմանագրերում ամրագրված նորմերի կիրառելիության շրջանակի համարեքստում եւ այն դիտարկել «կենսաթոշակային ապահովության բնագավառում միջպետական համաձայնագիր կնքած պետությունում բնակվող կենսաթոշակառու եւ «Օտարերկրյա պաշտոնական փաստաթղթերի օրինականացման պահանջը չեղյալ հայտարարելու մասին» Նաագայի 1961թ. հոկտեմբերի 5-ի կոնվենցիայի մասնակից պետությունում կամ օտարերկրյա պաշտոնական փաստաթղթերի վավերականության փոխադարձ ճանաչ-

ման հետ կապված իրավահարաբերությունները կանոնակարգող երկկողմ եւ բազմակողմ միջազգային պայմանագրերի մասնակից պետություններում բնակվող կենսաթոշակառու» փոխհարաբերությունների տեսանկյունից: Այդ առումով սահմանադրական դատարանն արձանագրում է հետևյալը. «ՏՏ Սահմանադրության 6-րդ հոդվածի 4-րդ մասի համաձայն՝ եթե վավերացված միջազգային պայմանագրում սահմանվում են այլ նորմեր, քան նախատեսված են օրենքներով, ապա կիրառվում են այդ նորմերը: Սահմանադրական դատարանն իր ՄԴՈ-966 որոշման մեջ, անդրադառնալով ՏՏ Սահմանադրության 6-րդ հոդվածի 4-րդ մասի դրույթի բովանդակությանը, մասնավորապես նշել է. «... ՏՏ միջազգային պայմանագրերը նորմալիվ իրավական ակտեր են, որոնք ՏՏ իրավական համակարգի բաղկացուցիչ մասն են, այսինքն՝ բովանդակում են իրավակարգավորման համապատասխան բնագավառի սուբյեկտների համար վարքագծի պարտադիր կանոններ, ունեն ՏՏ օրենքներից եւ իրավական այլ ակտերից առավել բարձր իրավաբանական ուժ, ենթակա են պարտադիր կատարման ՏՏ պետական եւ տեղական ինքնակառավարման բոլոր մարմինների ու պաշտոնատար անձանց կողմից ՏՏ ողջ տարածքում»:

«Պետական կենսաթոշակների մասին» ՏՏ օրենքի 3-րդ հոդվածը սահմանում է, որ պետական կենսաթոշակային ապահովության հարաբերությունները կարգավորվում են ՏՏ Սահմանադրությամբ, **ՏՏ միջազգային պայմանագրերով**, նշված օրենքով, այլ օրենքներով եւ իրավական այլ ակտերով: Նույն օրենքի 35-րդ հոդվածի 9-րդ մասի երրորդ պարբերության համաձայն՝ ՏՏ կենսաթոշակային ապահովության բնագավառում միջպետական համաձայնագիր կնքած պետություն մշտական բնակության մեկնող (մեկնած) անձի **կենսաթոշակի գործն ուղարկելու դեպքում** կենսաթոշակառուին մինչ այդ չվճարված կենսաթոշակի գումարը վճարվում է նաեւ այդ պետությունում գործունեություն իրականացնող նոտարի վավերացրած լիազորագրով:

Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ իրավակիրառական պրակտիկայում «Պետական կենսաթոշակների մասին» ՏՏ օրենքի **վերոհիշյալ նորմերին տրվել է սահմանափակ մեկնաբանություն**, եւ օրենքի վիճարկվող դրույթների կիրառման գործընթացում իրավակիրառ սուբյեկտները կիրառելի են համարել միայն այն միջազգային պայմանագրերը, որոնք վերաբերում են բացառապես սոցիալական ապահովության ոլորտին: Մինչդեռ Նայաստանի Նանրապետությունն անդամակցում է առանձին միջազգային բազմակողմ եւ երկկողմ պայմանագրերի, որոնք կանոնակարգում են օտարերկրյա իրավասու հիմնարկների եւ լիազորված անձանց կողմից տրված փաստաթղթերի վավերականության փոխադարձ ճանաչման հետ կապված

իրավահարաբերությունները, եւ որոնք կիրառելի են հասարակական կյանքի բոլոր ոլորտներում, այդ թվում՝ սոցիալական ապահովության:

Այսպես. Նայասպանի Նանրապետությունն անդամակցում է 07.10.2002թ. Քիչ-նետում ԱՊՏ շրջանակներում կնքված՝ «Քաղաքացիական, ընտանեկան եւ քրեական գործերով իրավական օգնության եւ իրավական հարաբերությունների մասին» կոնվենցիային, որի «Գույքային իրավահարաբերություններ» վերաբառությամբ 4-րդ մասի 43-րդ հոդվածը սահմանում է. «Լիազորագրի ձեւը եւ գործողության ժամկետը որոշվում են այն Պայմանավորվող կողմի օրենսդրությամբ, որի փարաձքում փրվել է: Այդպիսի լիազորագիրը, այն Պայմանավորվող կողմի լեզվով, որի փարաձքում պետք է օգտագործվի, կամ ռուսերենով՝ նույնպես կարգով վավերացված թարգմանությամբ, մյուս Պայմանավորվող կողմերի փարաձքներում ընդունվում է առանց որեւէ հաստատման»:

Նայասպանի Նանրապետության եւ Ռուսիայի միջեւ քաղաքացիական եւ քրեական գործերով իրավական օգնության մասին պայմանագրի 23-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝ Պայմանավորվող կողմերից որեւէ մեկի արդարադատության հիմնարկների կամ իրավասու այլ մարմինների կողմից պատրաստված կամ հաստատված փաստաթղթերը, ինչպես նաեւ մասնավոր անձանց ստորագրությամբ փաստաթղթերը, որոնց վրա նշված են փարին, ամիսը եւ ամսաթիվը, եւ մասնավոր անձի ստորագրության իսկությունը սահմանված կարգով հաստատված է, մյուս Պայմանավորվող կողմի փարաձքում վավերական են առանց որեւէ օրինականացման: Նույն կանոնը կիրառվում է նաեւ փաստաթղթերից կատարված քաղվածքների եւ պատճենների նկատմամբ, եթե դրանք հաստատված են որպես իսկական պատճեններ: Նույն հոդվածի 2-րդ կետի համաձայն՝ այդ հոդվածի 1-ին կետում նշված փաստաթղթերը, **որոնք մի Պայմանավորվող կողմի փարաձքում դիտվում են որպես պաշտոնական փաստաթղթեր, մյուս Պայմանավորվող կողմի փարաձքում ունեն նույն իրավաբանական ուժը**, ինչ վերջին Պայմանավորվող կողմի պատրաստած նույն փաստաթղթերը:

Նայասպանի Նանրապետության եւ Բուլղարիայի Նանրապետության միջեւ քաղաքացիական գործերով իրավական օգնության մասին պայմանագրի 22-րդ հոդվածի համաձայն՝ Պայմանավորվող կողմերից որեւէ մեկի փարաձքում կազմված պաշտոնական փաստաթղթերը (այդ թվում՝ նույնպես փաստաթղթերը) ազատվում են օրինականացումից կամ համանման պայմանականություններից, եթե անհրաժեշտ է դրանք ներկայացնել մյուս Պայմանավորվող կողմի փարաձքում: Նույն պայմանագրի

25-րդ հոդվածի համաձայն՝ Պայմանավորվող կողմի դափարանի կամ այլ հիմնարկի կողմից կազմված կամ վավերացված փաստաթղթերը վավերական են այդ Պայմանավորվող կողմի հիմնարկի պաշտոնական կնիքի առկայության դեպքում: Այդ փեսքով դրանք ընդունվում են մյուս Պայմանավորվող կողմի դափարանի կամ այլ հիմնարկի կողմից՝ առանց օրինականացման:

Նայաստանի Նանրապետության եւ Վրաստանի միջեւ քաղաքացիական գործերով իրավական օգնության մասին պայմանագրի 25-րդ հոդվածի համաձայն՝ մի Պայմանավորվող կողմի դափարանի կամ այլ հիմնարկի կողմից կազմված կամ վավերացված փաստաթղթերը վավերական են այդ Պայմանավորվող կողմի հիմնարկի պաշտոնական կնիքի առկայության դեպքում: Այդ փեսքով մյուս Պայմանավորվող կողմի դափարանի կամ այլ հիմնարկի կողմից դրանք կարող են ընդունվել առանց օրինականացման:

Նայաստանի Նանրապետության եւ Լիբիայի Նանրապետության միջեւ քաղաքացիական, ընտանեկան եւ քրեական գործերով իրավական օգնության եւ իրավական հարաբերությունների մասին պայմանագրի 13-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝ փաստաթղթերը, որոնք Պայմանավորվող կողմերից որեւէ մեկի փարածքում կազմվել կամ հաստատվել են համապատասխան հիմնարկի կամ հատուկ դրա համար լիազորված անձի կողմից՝ նրանց իրավասության շրջանակներում սահմանված ձեւով եւ ամրագրված են զինանշանի պատկերով կնիքով, մյուս Պայմանավորվող կողմի փարածքում ընդունվում են առանց որեւէ հաստատման: Նույն հոդվածի 2-րդ կետի համաձայն՝ փաստաթղթերը, որոնք մի Պայմանավորվող կողմի փարածքում դիտվում են որպես պաշտոնական, մյուս Պայմանավորվող կողմի փարածքում օժտվում են պաշտոնական փաստաթղթերի ապացուցողական ուժով:

Նայաստանի Նանրապետությունը 1993թ. մայիսի 24-ին միացել է նաեւ Օտարերկրյա պաշտոնական փաստաթղթերի օրինականացման պահանջը չեղյալ հայտարարելու մասին Նաագայի 1961թ. հոկտեմբերի 5-ի կոնվենցիային, որին անդամակցում է 103 պետություն: Այս կոնվենցիային անդամակցությամբ Նայաստանի Նանրապետությունը պարտավորվել է փոխադարձաբար օրինականացումից ազատել մյուս պայմանավորվող պետությունների փարածքում տրված եւ Նայաստանի Նանրապետությունում ներկայացվող պաշտոնական փաստաթղթերը, **այդ թվում՝ նոտարական փաստաթղթերը:** Այս կոնվենցիայով ներմուծվում է նաեւ հավաստագրի ինստիտուտը, որը փոխարինում է օրինականացման ընթացակարգին: Նավաստագրի ինստիտուտի ներդրման նպատակն է ապահովել մի պայմանավորվող պետության

տարածքում տրված՝ հավաստագրով հաստատված պաշտոնական փաստաթղթի օգտագործումը մյուս պայմանավորվող կողմի տարածքում: Ընդ որում, մի պայմանավորվող կողմի տարածքում տրված պաշտոնական փաստաթղթի վրա կոնվենցիայի պահանջներին համապատասխան դրված հավաստագիրը մյուս պայմանավորվող կողմի տարածքում չի կարող մերժվել կամ չճանաչվել: Մերժումը կամ չճանաչումը կհանդիսանա միջազգային պարտավորության չկատարում:

Սահմանադրական դատարանը կարևորում է ՆՏ Սահմանադրության 6-րդ հոդվածի 4-րդ մասով սահմանված՝ վավերացված միջազգային պայմանագրերի նորմերի՝ օրենքների նորմերի նկատմամբ գերակա իրավաբանական ուժի սկզբունքային պահանջի անվերապահ կատարման անհրաժեշտությունը, ինչպես նաև Նայաստանի Նանրապետության կողմից ստանձնված միջազգային պարտավորությունների պարշաճ կատարումը: Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ այդ պահանջների կատարումը խնդրո առարկա իրավիճակում կբացառի, մի կողմից, Նայաստանի Նանրապետության տարածքից դուրս, սակայն կենսաթոշակային ապահովության բնագավառում միջպետական համաձայնագիր կնքած պետությունում բնակվող կենսաթոշակառուների, մյուս կողմից՝ Նայաստանի Նանրապետության տարածքից դուրս, սակայն Օտարերկրյա պաշտոնական փաստաթղթերի օրինականացման պահանջը չեղյալ հայտարարելու մասին 1961թ. հոկտեմբերի 5-ի կոնվենցիայի, ինչպես նաև օտարերկրյա պաշտոնական փաստաթղթերի վավերականության փոխադարձ ճանաչման հետ կապված իրավահարաբերությունները կանոնակարգող երկկողմ եւ բազմակողմ միջազգային պայմանագրերի մասնակից պետություններում բնակվող կենսաթոշակառուների միջև փաստացիորեն սրբեղծված տարբերակված մոտեցումը՝ կապված վերջիններիս՝ կենսաթոշակը ստանալու համար Նայաստանի Նանրապետություն վերադառնալու անհրաժեշտության հետ:

Միեւնույն ժամանակ, սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ վերը նշված տարբերակված մոտեցումը չի կարող հանգեցնել ՆՏ Սահմանադրության 14.1-րդ հոդվածով սահմանված՝ խտրականության արգելման սկզբունքին, քանի որ դիտարկվող մոտեցումն առաջացել է **բացառապես իրավակիրառ պրակտիկայում համապատասխան իրավասու մարմինների կողմից ՆՏ Սահմանադրության 6-րդ հոդվածի պահանջների չկատարման հետեւանքով**, որպիսի հանգամանքը փաստվում է ՆՏ աշխատանքի եւ սոցիալական հարցերի նախարարի՝ վերը հիշատակված թիվ ԱԳԳ/ՄՍ-1-1/1013-12 17.02.2012թ. գրությամբ, որով հավաստվում է, որ, մասնավորապես, Քիշնեի եւ Նաագայի՝ վերը հիշատակված կոնվենցիաների անդամ պետու-

թյունների վավերացրած լիազորագրի հիման վրա Նայասպանի Նանրապետությունում կենսաթոշակի գումար **չի վճարվում**:

Տիմք ընդունելով վերոգրյալը՝ սահմանադրական դափարանը գտնում է, որ դիմողի բարձրացրած խնդիրը պայմանավորված է ոչ թե օրենքի վիճարկվող դրույթների սահմանադրականությամբ, այլ իրավակիրառական պրակտիկայում ՆՏ Սահմանադրության 6-րդ հոդվածի 4-րդ մասով սահմանված՝ վավերացված միջազգային պայմանագրերի նորմերի՝ օրենքների նորմերի նկատմամբ գերակա իրավաբանական ուժի սկզբունքային պահանջի անտեսմամբ:

Ինչ վերաբերում է ՆՏ քաղաքացի հանդիսացող այն կենսաթոշակառուներին, որոնք բնակվում են կենսաթոշակային ապահովության բնագավառում միջպետական համաձայնագիր չկնքած պետությունում, կամ Օտարերկրյա պաշտոնական փաստաթղթերի օրինականացման պահանջը չեղյալ հայտարարելու մասին Նաագայի 1961թ. հոկտեմբերի 5-ի կոնվենցիայի մասնակից չհանդիսացող պետությունում, կամ օտարերկրյա պաշտոնական փաստաթղթերի վավերականության փոխադարձ ճանաչման հետ կապված իրավահարաբերությունները կանոնակարգող երկկողմ եւ բազմակողմ միջազգային պայմանագրերի մասնակից չհանդիսացող պետություններում, սահմանադրական դափարանն արձանագրում է, որ օրենքի 35-րդ հոդվածի 6-րդ եւ 9-րդ մասերի դրույթներով պահանջվող փաստաթղթերի շրջանակը միայն Նայասպանի Նանրապետության փարածքում գործունեություն իրականացնող նոտարի հաստատված փաստաթղթերով սահմանափակելը վերը նշված կենսաթոշակառուների համար, ի փարբերություն Նայասպանի Նանրապետությունում բնակվող կենսաթոշակառուների, առաջացնում է Նայասպանի Նանրապետություն վերադառնալու անհրաժեշտություն, այդուհանդերձ, գտնում է, որ նշված հանգամանքը որեւէ կերպ չի հանգեցնում Սահմանադրության 14.1-րդ հոդվածում ամրագրված՝ խտրականության արգելման սկզբունքի խախտման, քանի որ, **նախ**՝ նշված փաստաթղթերը ներկայացնելու պարտականությունը սահմանված է բոլոր կենսաթոշակառուների համար, **երկրորդ**՝ դրանց համապատասխանաբար հաստատումը կամ վավերացումը սահմանափակված է միեւնույն սուբյեկտով՝ Նայասպանի Նանրապետության փարածքում գործունեություն իրականացնող նոտարով, **երրորդ**՝ ցանկացած իրավունքի իրացմանն ուղղված իրավակարգավորումների արդյունքում առաջացող **փաստացի իրավիճակը, փվյալ դեպքում՝ Նայասպանի Նանրապետություն վերադառնալու անհրաժեշտությունը**, եթե այդ իրավիճակը կապված չէ միեւնույն կատեգորիայի անձանց համար իրավունքների եւ պարտականությունների փարբեր ծավալներ սահմանելու հետ, չի

կարող հանգեցնել անխտրականության սկզբունքի խախտման: Նշված փաստացի իրավիճակը չի կարող հանգեցնել նաև Կրկյալ իրավունքի ոչ ողջամիտ սահմանափակման, եթե սահմանված իրավակարգավորումը հետապնդում է իրավաչափ նպատակ: Սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ Կրկյալ դեպքում օրենքով սահմանված իրավակարգավորման նպատակի իրավաչափությունը պայմանավորված է նրանով, որ կենսաթոշակային ապահովության բնագավառում միջպետական համաձայնագիր չկնքած պետությունում կամ Օտարերկրյա պաշտոնական փաստաթղթերի օրինականացման պահանջը չեղյալ հայտարարելու մասին Նաագայի 1961թ. հոկտեմբերի 5-ի կոնվենցիայի մասնակից չհանդիսացող պետությունում, կամ օտարերկրյա պաշտոնական փաստաթղթերի վավերականության փոխադարձ ճանաչման հետ կապված իրավահարաբերությունները կանոնակարգող երկկողմ եւ բազմակողմ միջազգային պայմանագրերի մասնակից չհանդիսացող պետություններում բնակվող կենսաթոշակառուների առնչությամբ Նայաստանի Նանրապետությունն սրանձնում է հավելյալ բեռ՝ ստուգելու այդ պետություններում փրված՝ օրենքի 35-րդ հոդվածի 6-րդ եւ 9-րդ մասերի 1-ին պարբերություններով նախատեսված փաստաթղթերի իսկությունը եւ այն էլ՝ համապատասխան միջազգային իրավական հիմքերի բացակայության պայմաններում: Տվյալ պարագայում օրենքով սահմանված իրավակարգավորման իրավաչափությունը՝ վերը նշված կենսաթոշակառուների առնչությամբ, պայմանավորված է նաև կենսաթոշակ վճարելու բնագավառում հնարավոր իրավախախտումների կանխման, դրա արդյունքում՝ կենսաթոշակառուի իրավունքների երաշխավորման եւ բյուջեպային միջոցների արդյունավետ օգտագործման անհրաժեշտությամբ:

Միաժամանակ, հիմք ընդունելով նաև «Պետական կենսաթոշակների մասին» ՆՆ օրենքի 36-րդ հոդվածը, 41-րդ հոդվածի 4-րդ մասը՝ սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ դիմողի բարձրացրած խնդիրը չի առնչվում նաև ՆՆ Սահմանադրության 37-րդ հոդվածով սահմանված՝ սոցիալական ապահովության իրավունքի սահմանափակումների թույլատրելիությանը, քանի որ բոլոր դեպքերում «Պետական կենսաթոշակների մասին» ՆՆ օրենքի 36-րդ հոդվածը եւ 41-րդ հոդվածի 4-րդ մասը հնարավորություն են ընձեռում սրանալու չվճարված կենսաթոշակի գումարները՝ կենսաթոշակ վճարելու համար դիմելու ամսվան նախորդող երեք փարիների համար /ըստ սահմանադրական դատարանի դիմելու պահին գործող իրավակարգավորման/, իսկ կենսաթոշակ նշանակող ստորաբաժանման մեղքի առկայության պարագայում՝ անցած ամբողջ ժամանակահատվածի համար: Սահմանադրական դատարանը հաշվի

է առնում նաեւ, որ ՏՆ մարդու իրավունքների պաշտպանի դիմումի հիման վրա քննության է ընդունվել «Պեղական կենսաթոշակների մասին» ՏՆ օրենքի 38-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին եւ 2-րդ կետերի, 36-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետի /ըստ 19.03.2012թ. ՎՕ-100-Ն ՏՆ օրենքով կարարված փոփոխության/, 14-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 2-րդ պարբերության, 29-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 6-րդ կետի՝ ՏՆ Սահմանադրությանը համապատասխանությունը որոշելու վերաբերյալ գործը, եւ հիշյալ հոդվածների սահմանադրականությանը կանդիդատնա այդ գործի շրջանակներում:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից եւ ղեկավարվելով Նայասպանի Նանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետով, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 8-րդ կետով, 102-րդ հոդվածով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Նայասպանի Նանրապետության օրենքի 63, 64 եւ 68-րդ հոդվածներով, Նայասպանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց**.

1. «Պեղական կենսաթոշակների մասին» Նայասպանի Նանրապետության օրենքի 35-րդ հոդվածի 6-րդ մասի 1-ին պարբերության եւ 9-րդ մասի 1-ին պարբերության, 41-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 3-րդ կետի դրույթները համապատասխանում են Նայասպանի Նանրապետության Սահմանադրությանը՝ սույն որոշման մեջ արված հայրված իրավական դիրքորոշումների շրջանակներում:

2. Նայասպանի Նանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է եւ ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՆՈՂ

Գ. ՆԱՐՈՒԹ-ՅՈՒՆՅԱՆ

2 հոկտեմբերի 2012 թվականի
ՍԴՈ- 1050